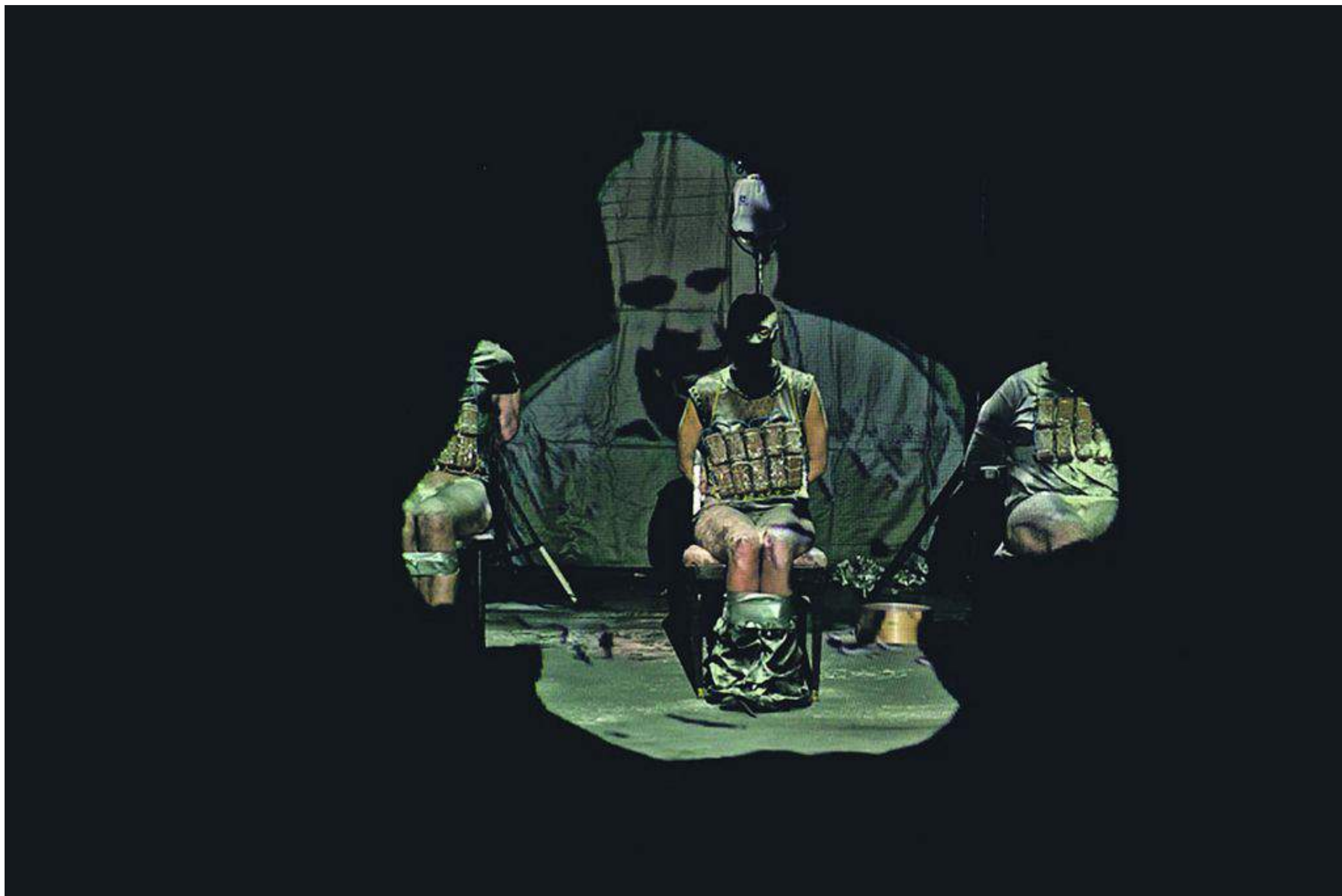

VIA NEGATIVA | GENERALKA ZA GENERACIJO | SNG DRAMA

Umetniški teroristi in njihov sovražnik – kultura!

Predstava Generalka za generacijo, ki nastaja v okviru Vie Negative Bojana Jablanovca, je kritična do kulturnega sistema.

Objavljeno 16. januar 2014 17.55

Jela Krečič, kultura

Redko se zgodi, da tiskovna konferenca pred predstavo že sama deluje kot umetniški dogodek. Generalka za generacijo v seriji predstav Vie Negative režiserja Bojana Jablanovca, ki bo nocej premierno uprizorjena na malem odru SNG Drame, je dobila prav takšno udarno, manifestativno in enigmatično uverturo.

Igralci predstave: Matija Rozman, Veronika Drolc in Boris Mihalj so namreč novinarje pričakali zvezani, s prelepljenimi usti ter povešenih glav na odru. V predstavi Generalka za generacijo ti »talci« uprizarjajo igralske kolege: Grego Zorca, Katarino Stergar in Marka Mandića, ki so se na tiskovni konferenci pojavili kot njihovi ugrabitelji, zapečatili vrata dvorane in skladno z dejanji terorističnih ekstremistov podali protestno izjavo. (Režiserja na predstavitvi ni bilo, prav tako ni bil dostopen za izjave.)

Manifestativni nastop umetniških »teroristov« je bil usmerjen predvsem v to, kako ministrstvo za kulturo kroji tako imenovani »slovenski kulturni prostor«. Ugrabitelji nasprotujejo konceptu kulture, »ki ga slovenska politika že generacije in generacije zavija v svoje prežvečene ideološke plenice. Danes je to usmrajen koncept povprečnosti, potrošništva, svobodnega trga, kulturne industrije, socialnega pravičništva, razsvetljenskega razumništva, nacionalnega napuha in moralistične skrbi za javni interes,« so povedali.

Generalka za generacijo v tem kontekstu deluje kot soočenje nevladne, eksperimentalne scenske umetnosti in velike teatarske institucije z njunim skupnim sovražnikom – kulturo. »Generalka za generacijo je obračun s kulturo, ki ji ne pripadamo, s prihodnostjo, ki je nočemo, in obračun z generacijo, ki to že predolgo prenaša – in ji pripadamo tudi sami!« so povedali.

K Vii Negativi

Generalka za generacijo sodi h konceptualni zasnovi Vie Negative, ki jo je leta 2002 režiser Bojan Jablanovec ustanovil skupaj z dramaturginjo Nano Milčinski. Po prvi seriji performansov, v kateri so performerji na lastnem telesu razvijali vprašanja sedmih grehov, je kasneje Jablanovec nadaljeval sestrške projekte: Via Nova in Nerazrešljivo ter še nekatere sorodne.

Okoli petdeset dogodkov, pri katerih je v dobrih desetih letih nastopilo več kot osemdeset performerjev iz Slovenije in širšega mednarodnega prostora, v grobem družijo raziskava določenega koncepta, ki ga performer/igrallec preverja na lastnem telesu.

Režijski koncept se torej tu križa z igralčevo interpretacijo slednjega na samem sebi. Ali še: Jablanovec v tem projektu nastopa kot nekdo, ki pomaga igralcu iz določene teme ali motiva razviti vse performativne konsekvence.

Ekscesni, provokativni prizori Vie Negative tako nikoli niso služili goli senzacionalnosti, šokantnosti, ampak so drzno sledili umetniškim zahtevam projekta, ki je postregel z intrigantnimi rezultati. Po eni strani so že uveljavljenim pojmom (na primer sedmim grehom) priskrbeli konkretno umetniško materialnost, po drugi strani pa s specifično metodo performansov naslavljali osnovna vprašanja gledališke umetnosti: od razmerja med igralcem in njegovo vlogo, mesta režiserja, pomena koncepta v predstavi do pozicije gledalca v performansu.

Za brutalen spopad

Generalka za generacijo, vsaj sodeč po tiskovni konferenci, spreminja težišče Vie Negative. Na odru niso več performerji/igralci, ki bi na podlagi režijskega koncepta izhajali iz sebe, svojega telesa ter ga hkrati uporabljali kot material predstave, ampak igralci, ki igrajo performerske kolege. In če se zdi, da Via Negativa z vstopom v veliko dramsko institucijo postane talec zahtev institucionalnega, klasičnega gledališkega dispozitiva, daje tiskovna konferenca slutiti nasprotno; da poskuša tu specifična performerska praksa ugrabiti tradicionalno gledališko institucijo in jo podrediti svojim performativnim zakonom.

Ti zakoni so pravzaprav zakoni umetnosti, ki vselej preizkuša in prevprašuje svoje meje, predpostavke (v tem primeru meje tradicionalnega odra, razmerja gledalec-igrallec itd.) ter s tem vselej naslavlja prav svojo družbeno realnost in specifičen kulturni kontekst. V tem smislu angažiran, napadalen slog »teroristov« oziroma »originalnih« ustvarjalcev Vie Negative Grege Zorca, Katarine Stegnar in Marka Mandića na tiskovni konferenci ne čudi. Dejali so, da je njihova ambicija preboj umetniške ideje, do tega pa lahko pripelje le brutalen barbarski spopad: »Ne kulturni dialog. Ne nacionalna zavest. Ne slovenstvo. Ne javno dobro. Ne demokratične vrednote. Edino, kar nas lahko izvleče iz našega romantičnega blata, je več barbarstva in manj kulture!«

S tem Via Negativa, za katero sicer ni bil značilen direkten politični angažma, prehaja v novo prestavo: preverja namreč tudi svojo moč in vpliv v razmerju do konkretne družbene realnosti. Določena umetniška generacija se nemara s to generalko v Mali dramati uri v vztrajanju pri svojem umetniškem poslanstvu, pri svoji umetniški poziciji, ki se je ne da udomačiti znotraj obstoječega kulturnega in širšega političnega sistema.